

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КОМАРОВА ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 342.92

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС
НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України

Петков Валерій Петрович,

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту,
завідувач кафедри цивільно-правових дисципліни

Офіційні опоненти

доктор юридичних наук, доцент

Свиридюк Наталія Петрівна,

Державний науково-дослідний інститут МВС України,

заступник завідувача науково-дослідної лабораторії

кримінологічних досліджень та проблем запобігання злочинності

кандидат юридичних наук

Мердова Ольга Миколаївна,

Донецький юридичний інститут МВС України,

завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін

Захист відбудеться 3 липня 2018 року о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої
вченої ради Д 26.007.03 у Національній академії внутрішніх справ за адресою:
ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії
внутрішніх справ за адресою: ДП-680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий 1 червня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. Г. Братель

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасне цивілізоване суспільство означене численними соціально-правовими проблемами, серед яких однією з найгостріших є корупція. Загальновідомо, що вона негативно позначається на державних процесах, розвитку економіки, захисту прав і свобод громадян. Це явище притаманне багатьом державам, проте Україна належить до країн, що потерпають від його наслідків найбільше, через відсутність надійного економічного та політичного підґрунтя.

Стрімке зростання кількості корупційних правопорушень та фактори, що спричинили погіршення стану запобігання корупційним проявам, спонукали Верховну Раду України, Президента України та Кабінет Міністрів України прийняти низку рішень щодо кардинального реформування правоохоронної системи. Нагальність таких рішень підтверджують дані міжнародних антикорупційних організацій. Зокрема, у межах дослідження, проведеного компанією «Ipsos MORI» у період з листопада 2016 року до січня 2017 року, було опитано 4100 респондентів із 41 країни регіону ЕМЕІА. Результати дослідження засвідчили, що Україна очолила рейтинг світової корупції, оскільки на цю проблему вказали 88 % респондентів, друге місце посів Кіпр (82%), а третє – Греція (80 %)¹.

Водночас, згідно зі статистичними звітами Міністерства внутрішніх справ України про стан протидії корупції, наявна позитивна динаміка щодо результатів реформування антикорупційних інституцій. Кількість осіб, відносно яких судом було прийнято рішення про притягнення їх до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, за 2013 рік становить – 1696, 2014 рік – 1914, 2015 рік – 1720, 2016 рік – 1900, 2017 рік – 2579 і лише за три місяці 2018 року – 835. Щодо кримінальних проваджень, за якими було закінчено досудове розслідування в досліджуваній сфері, то 2013 року їх кількість становила 2381, 2014 року – 2412, 2015 року – 2493, 2016 року – 2175, 2017 року – 2831, а за три місяці 2018 року – 976².

Негативне ставлення суспільства до корупції та зневіра в спроможності державних інститутів щодо її подолання актуалізують потребу в оновленні теоретичних і прикладних підходів до протидії цьому деструктивному явищу, засвідчує нагальність проведення наукових досліджень у цій сфері. Важливість внесення законодавчих змін щодо правового визначення засад діяльності антикорупційних органів підкреслили 94,2 % опитаних респондентів.

Задля створення ефективної загальнодержавної системи запобігання та протидії корупції у системі публічної адміністрації було створено Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ), як автономний орган з правоохоронними функціями, котрий має значні переваги в порівнянні з існуючими правоохоронними органами. Даний орган розглядається

¹ Звіт за результатами глобального опитування. URL: <https://www.ey.com/gl/en/services/assurance/fraud-investigation.dispute-services>.

² Звіт про стан протидії корупції. URL: http://mvs.gov.ua/ua/pages/274_Statistika.htm.

суспільством як можливість відійти від застарілої неефективної практики у протидії корупційним правопорушенням та досягти кращих результатів на цьому напрямі. Вбачається, що на відміну від всіх існуючих правоохоронних органів, можливе формування суспільної довіри до зазначеного органу та широка підтримка суспільства, оскільки він ще не віднесений громадською думкою до неефективних та корумпованих державних інституцій. Вагомим плюсом створення даного органу стало те, що через свою автономність він не залежить від корупційних та політичних впливів, а також є незалежним від інших державних органів, що дозволить йому безперешкодно втручатися у їхню діяльність при виявленні, розкритті та припиненні корупційних правопорушень серед державних службовців.

Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження становлять наукові напрацювання Є. Ю. Барбаша, М. Ю. Бездольного, Ю. П. Битяка, С. Г. Брателя, О. Ю. Дрозда, О. Є. Желтухіна, Д. Г. Заброди, В. В. Коваленка, А. Т. Ковальчука, В. Г. Козленка, В. К. Колпакова, С. Ф. Константинова, О. В. Копана, О. В. Кузьменко, М. В. Лошицького, М. І. Мельника, О. М. Мердової, В. П. Петкова, О. Я. Прохоренка, С. С. Рогульського, Н. П. Свиридюк, Р. А. Сербина, О. Ф. Скакуна, О. В. Скомарова, Л. М. Стрельбицької, Р. М. Тучака, А. Г. Чубенка, М. Я. Швеця, О. Н. Ярмиша та інших учених.

На затребуваність проблематики дослідження вказує низка підготовлених останніми роками дисертацій, дотичних до теми нашої роботи, серед яких наукові праці В. Г. Козлова «Адміністративно-правові основи діяльності Національного антикорупційного бюро України» (2016), О. В. Скомарова «Адміністративно-правові основи діяльності Національного антикорупційного бюро України» (2017). Водночас, окремі аспекти проблеми, представлені в дисертації, у зазначених працях не досліджено або вивчено частково.

Таким чином, через недостатню розробленість на теоретичному рівні цієї проблематики та з метою усунення правових прогалин, виникає потреба у комплексному правовому дослідженні адміністративно правового статусу НАБУ.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 рр., затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р.; Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Плану законодавчого забезпечення реформи в Україні, схваленої Постановою Верховної Ради України від 4 червня 2015 р. № 509-VIII; Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 року; Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки, схваленої Постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 259; Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015–2019 рр., затвердженого наказом МВС України

від 16 березня 2015 р. № 275; Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук на 2014–2018 рр., затверджених постановою президії Національної академії наук України від 20 грудня 2013 р. № 179 (п. 3.4.2.5), Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2018–2020 рр., затверджених рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2017 р. (протокол №28/1). Тему дисертаційного дослідження затверджено на засіданні вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 29 жовтня 2015 р. (протокол № 20) та включено до переліку тем дисертаційних досліджень НАПрН України (реєстр. п. 659, 2015 р.).

Мета і задачі дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на основі аналізу національного та міжнародного законодавства, практики його реалізації визначити правове становище НАБУ в системі публічної адміністрації, розкрити його внутрішню організаційну структуру, з'ясувати сутність та елементи адміністративно-правового статусу цього органу, а також надати пропозиції й рекомендації щодо вдосконалення та підвищення ефективності його діяльності.

Реалізація поставленої мети передбачає виконання низки *задач*:

- надати загальну характеристику НАБУ як спеціально уповноваженого суб'єкта запобігання корупції;
- визначити місце НАБУ в системі публічної адміністрації;
- розкрити поняття та структуру адміністративно-правового статусу НАБУ;
- охарактеризувати права та обов'язки НАБУ;
- визначити особливості юридичну відповідальність НАБУ;
- розглянути питання взаємодії НАБУ з іншими суб'єктами публічної адміністрації та громадськістю;
- висвітлити міжнародний досвід щодо визначення адміністративно-правового статусу антикорупційних органів;
- окреслити напрями вдосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері запобігання корупції.

Предмет дослідження – адміністративно-правовий статус НАБУ.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених мети і задач під час проведення наукового дослідження використано комплекс взаємопов'язаних філософсько-світоглядних підходів, загальнонаукових і спеціально-наукових методів, а саме: *діалектичний*, який дав змогу вивчити теоретичні та нормативні положення щодо адміністративно-правового статусу НАБУ (розділи 1–3); *аксіологічний*, що уможливив обґрунтування важливості нормативно-правових актів у діяльності НАБУ та права як основного регулятора всіх суспільно-політичних процесів (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 3.1); *герменевтики*, спрямований на дослідження нормативно-правових актів та інших джерел з їх подальшою інтерпретацією в дисертаційному дослідженні

(підрозділи 1.1–1.3, 2.1, 2.2); *системний*, який дав змогу з'ясувати функціональну відповідність/невідповідність закону та безпосередньо його реалізацію, порівняти поняття де-юре і де-факто (підрозділ 3.2); *формально-логічні методи* (*індукція та дедукція*), а також *аналіз, синтез та узагальнення*, котрі надали можливість конкретизувати напрями дослідження діяльності НАБУ (підрозділи 1.1–1.3, 2.1–2.3, вступ, висновки); *формально-догматичний метод*, завдяки якому розроблено й удосконалено окремі поняття, що стосуються адміністративно-правового забезпечення та діяльності НАБУ (підрозділи 1.1–1.3, 2.1, 2.2, 3.2); *метод правової компаративістики*, який застосовано в межах порівняння стану законодавчого регулювання України та європейського досвіду в контексті конкретної проблематики, спираючись на міжнародно-правові акти (підрозділ 3.1); *системно-структурний метод*, що уможливив дослідження елементів статусу НАБУ та вивчення його структури (підрозділи 1.1–1.3, 2.1.); *статистичний метод*, пов'язаний з відображенням реальної картини суспільних і правових явищ (підрозділ 3.1); *структурно-логічний метод*, використаний для визначення напрямів удосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 3.2).

Емпіричну базу дослідження становлять: аналітичні та статистичні дані щодо діяльності антикорупційних органів в Україні та за її межами; результати анкетування 96 працівників НАБУ та 230 працівників практичних підрозділів Національної поліції України (представників Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Київської, Одеської, Львівської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Черкаської, Чернігівської областей та м. Києва); власний досвід роботи в слідчому відділенні Національної поліції України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших в Україні комплексним монографічним дослідженням адміністративно-правового статусу НАБУ. Конкретний внесок дисертанта в наукову розробку зазначених положень полягає в обґрунтуванні нових теоретичних висновків, розробленні пропозицій та рекомендацій, що містять елементи наукової новизни, мають важливе теоретичне й практичне значення для науки адміністративного права. У конкретному вигляді наукову новизну проведеного дослідження відображають такі основні положення:

вперше:

– запропоновано авторську класифікацію повноважень Національного антикорупційного бюро України: 1) права й обов'язки щодо здійснення оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності; 2) права та обов'язки щодо взаємодії з іншими суб'єктами; 3) права та обов'язки щодо планування, аналізу і звітності. Визначено напрями вдосконалення правового регулювання прав та обов'язків цього органу;

– надано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до законодавства, яким визначаються окремі елементи адміністративно-правового статусу, зокрема до законів України «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про запобігання корупції» та Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також запропоновано поділ таких елементів на організаційні та операційні;

– сформульовано авторську класифікацію видів взаємодії НАБУ з іншими суб'єктами публічної адміністрації та громадськістю: за формою – організаційна та процесуальна; за юридичними підставами – ініціативна та договірна; за тривалістю зв'язків – постійна та періодична. Запропоновано законодавчі зміни щодо регулювання такої взаємодії;

– визначено перспективні організаційні та законодавчі напрями вдосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ. Організаційні напрями вдосконалення полягають в: 1) розв'язанні проблем координації та взаємодії між суб'єктами запобігання корупції; 2) відновленні рівноваги між запобіжними та репресивними напрямками антикорупційної діяльності; 3) забезпеченні відкритості під час відбору кандидатів на посади НАБУ; 4) розробленні та прийнятті Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»; 5) розробленні та прийнятті законодавчих змін щодо надання НАБУ контролюючих повноважень. Виокремлено законодавчі напрями вдосконалення, зокрема: 1) окреслення позиції НАБУ в системі органів державного управління; 2) закріплення на законодавчому рівні принципів відкритості, прозорості й гласності діяльності; 3) коригування механізму утворення та ліквідації НАБУ; 4) удосконалення системи прав та обов'язків працівників НАБУ; 5) визначення правового статусу працівників НАБУ; 6) удосконалення порядку співпраці працівників НАБУ із суб'єктами державного управління та суспільством.

удосконалено:

– принципи діяльності НАБУ, засади юридичної відповідальності, призначення та звільнення окремих категорій посадових і службових осіб цього органу;

– загальні засади взаємодії НАБУ з громадськістю, до яких належить: 1) налагодження партнерських відносин у регіонах між громадськістю та новоствореними територіальними управліннями НАБУ; 2) залучення громадських організацій до проведення антикорупційних експертиз проєктів нормативно-правових актів, які НАБУ виносить на розгляд до Верховної Ради України або Кабінету Міністрів України; 3) інформування громадян і здійснення правоосвітньої роботи; 4) виокремлення особливостей участі Ради громадського контролю при НАБУ (далі – РГК) в його діяльності; 5) законодавче закріплення вимог до членів РГК;

– механізм упровадження нових форм і методів діяльності НАБУ, зокрема запропоновано активізувати застосування такого методу, як заохочення, під час взаємодії цього органу з добросовісними викривачами корупції;

– загальне визначення поняття «запобігання корупції» як одного з напрямів діяльності антикорупційних інституцій та уповноважених законодавством суб'єктів, що здійснюється з метою виявлення, припинення корупційних правопорушень і запобігання їм;

дістало подальший розвиток:

– визначення місця НАБУ в системі публічної адміністрації. Доведено, що цей орган не є центральним органом виконавчої влади, проте має спеціальний статус та ознаки органу виконавчої влади;

– дослідження зарубіжного досвіду діяльності спеціалізованих антикорупційних інституцій з внесенням пропозицій стосовно запозичення окремих положень їх діяльності шляхом імплементації до вітчизняного законодавства;

– обґрунтування необхідності надання повноважень НАБУ щодо застосування заходів адміністративного примусу в разі виявлення правопорушень, пов'язаних із корупцією.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції використовуються у:

– *законотворчій діяльності* – запропоновано низку пропозицій відносно внесення змін і доповнень до чинного законодавства щодо вдосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ;

– *практичній діяльності* – при розробці та удосконаленні відомчих нормативно-правових актів і методичних рекомендацій з питань діяльності НАБУ;

– *освітньому процесі та науково-дослідній діяльності* матеріали дослідження використовуються під час підготовки навчально-методичних матеріалів і викладання таких навчально-юридичних дисциплін, як «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Судові та правоохоронні органи» (акт впровадження результатів дисертації в освітній процес та науково-дослідну діяльність Національної академії внутрішніх справ від 24 жовтня 2017 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації, теоретичні та практичні висновки й рекомендації оприлюднено під час участі в таких науково-практичних заходах, як: науково-практичний семінар «Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні» (м. Київ, 15 жовтня 2015 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритети розвитку юридичних наук у ХХІ ст.» (м. Одеса, 7–8 квітня 2017 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Людина і закон: публічно-правовий вимір» (м. Дніпро, 6–7 жовтня 2017 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у ХХІ ст.» (м. Запоріжжя, 26–27 січня 2018 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Дніпро, 2–3 лютого 2018 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено в 12 наукових публікаціях, серед яких: п'ять наукових статей – у журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, дві статті – у наукових періодичних виданнях іноземних держав (Республіка Молдова, Республіка Польща); п'ять тез доповідей, оприлюднених на міжнародних науково-практичних конференціях та науково-практичному семінарі.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації зумовлена її метою, завданнями, об'єктом і предметом, а також логікою розкриття теми дослідження, викладанням його результатів. Робота складається із вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (198 найменувань на 19 сторінках) та 5 додатків (на 19 сторінках). Повний обсяг дисертації становить 229 сторінок, з них основного тексту – 189 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, розкрито стан наукового опрацювання проблеми, її значущість, визначено мету, основні задачі, об'єкт, предмет і методологію дослідження, розкрито наукову новизну, практичне та теоретичне значення одержаних результатів, надано відомості щодо їх упровадження та апробації, а також стосовно публікацій, у яких відображено головні положення роботи.

Розділ 1 «Національне антикорупційне бюро України як уповноважений суб'єкт запобігання та протидії корупції» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 «Національне антикорупційне бюро України як уповноважений суб'єкт запобігання корупції» досліджено поняття та сутність такого органу, як НАБУ, принципи, а також форми й методи його діяльності.

Аналіз правовідносин, у які вступає НАБУ як суб'єкт владних повноважень, дав змогу визначити, що його діяльність відбувається на підставі юридичних дозволів та сприяє реалізації правомірних дій суб'єктів. Також вона зумовлена юридичними заборонами та полягає в реагуванні на вчинення правопорушень, пов'язаних із корупцією. Крім того, правовідносини, у які вступає досліджуваний орган, можуть виникати у зв'язку із забезпеченням наявних прав і свобод та реалізацією норм процесуального права.

Дослідження принципів діяльності НАБУ, визначені в Законі України «Про Національне антикорупційне бюро України», дало змогу запропонувати внесення змін щодо вдосконалення правового визначення принципу відкритості та принципу взаємодії (на користь удосконалення засад взаємодії НАБУ з іншими суб'єктами публічної адміністрації та громадськістю висловились 75,6 % респондентів).

За результатами вивчення форм і методів діяльності НАБУ запропоновано доповнити Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» ст. 19³, відповідно до якої надати право НАБУ взаємодіяти з викривачами корупції та виплачувати грошову винагороду таким особам, передбачивши обов'язок щодо забезпечення їх захистом від переслідування, а також належного захисту відповідних каналів зв'язку.

У підрозділі 1.2 «Місце Національного антикорупційного бюро України в системі публічної адміністрації» розглянуто законодавство та наукові дослідження з питань визначення місця цього органу в системі публічної адміністрації.

Сформульовано авторську позицію щодо визначення поняття «запобігання корупції», яким слід вважати один із напрямів діяльності антикорупційних інституцій та уповноважених законодавством суб'єктів, здійснюваний з метою виявлення, припинення та попередження корупційних правопорушень. Визначено, що існуюча система суб'єктів запобігання корупції – це закріплені в нормативно-правових актах суб'єкти, які наділені відповідним обсягом повноважень у сфері запобігання та протидії корупції.

Аналіз місця НАБУ в системі публічної адміністрації дав змогу дійти висновку, що воно, згідно із законодавством, не є центральним органом виконавчої влади, однак має спеціальний статус та ознаки органу виконавчої влади: здійснює правозастосовну форму діяльності, виконує завдання та функції, покладені на нього державою, утримується за рахунок державного бюджету, його організаційна форма та структура чітко окреслені, взаємодіє з іншими державними органами й установами, застосовує засоби примусу, переконання та заохочення тощо. Важливим є також той факт, що НАБУ виконує правоохоронну функцію, оскільки його діяльність пов'язана із запобіганням корупції.

У підрозділі 1.3 «Поняття адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України» обґрунтовано позицію, згідно з якою адміністративно-правовим статусом досліджуваного органу слід вважати сукупність таких елементів, як мета створення, місце в системі публічної адміністрації, принципи діяльності, структура, завдання, функції, права, обов'язки, юридична відповідальність, особливості взаємодії з іншими суб'єктами.

Розглянуто зазначені елементи адміністративно-правового статусу НАБУ, а також таку його складову, як юридичні гарантії його діяльності. Констатовано, що низка юридичних гарантій діяльності бюро законодавчо закріплена в нормативно-правових актах, а практичне їх застосування підкріплюється загальними гарантіями, до яких належать політичні та економічні. Основними законодавчими гарантіями діяльності НАБУ визнано: 1) особливий порядок конкурсного відбору та припинення повноважень Директора та працівників Національного бюро; 2) особливий правовий та соціальний захист зазначених осіб; 3) порядок фінансового та матеріального забезпечення НАБУ; 4) порядок формування та ліквідації даного органу тощо.

Аналіз вказаних гарантій надав змогу констатувати необхідність удосконалення порядку створення та ліквідації НАБУ. Запропоновано усунути протиріччя між Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» та ст. 106 Конституції України, оскільки Президент України, згідно з Основним Законом, не має повноважень щодо створення НАБУ, призначення на посаду та звільнення з посади Директора бюро, затвердження складу Конкурсної комісії тощо. Тому запропоновано в ч. 2 ст. 1 вищезазначеного Закону передбачити, що питання утворення, ліквідації та реорганізації НАБУ вирішуються Верховною Радою України шляхом внесення законодавчих змін, якщо відповідне питання було підтримано на голосуванні не менш як двома третинами народних депутатів України від її конституційного складу.

Розділ 2 «Елементи адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Права та обов'язки Національного антикорупційного бюро України» досліджено законодавче закріплення прав та обов'язків НАБУ.

Для вдосконалення правового закріплення прав НАБУ та запобігання зловживанням у відповідній сфері запропоновано внести зміни до п. 3, 4, 5

ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», де передбачити, що визначені в цих нормах права можуть бути реалізовані вказаним органом виключно в межах кримінального провадження.

Запропоновано також внести зміни до вищезазначеного Закону, якими надати НАБУ права щодо реалізації заходів адміністративного примусу в разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією: складати відносно правопорушника протокол про адміністративне правопорушення; звертатися до керівника органу, у якому працює особа, яка вчинила корупційне адміністративне правопорушення, щодо відсторонення її від займаної посади до закінчення розгляду справи судом; застосовувати привід у разі ухилення правопорушника від явки для складання протоколу та розгляду справи судом.

З огляду на зазначене, запропоновано в ст. 16 цього Закону передбачити такі обов'язки: у разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, невідкладно, але не пізніше трьох діб, забезпечити складання протоколу про адміністративне правопорушення та передати його на розгляд до суду; копію протоколу про адміністративне правопорушення направити до уповноважених органів. Відповідно, у п. 5 зазначеної статті слід зафіксувати положення щодо здійснення інформаційно-аналітичної роботи з метою виявлення й усунення причин та умов, що сприяють учиненню не лише кримінальних, а й адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Запропоновано до ст. 19 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» включити положення стосовно того, що заяви та повідомлення про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, НАБУ передає на розгляд відповідних компетентних органів, а порядок такої передачі визначає його Директор.

У підрозділі 2.2 «Юридична відповідальність Національного антикорупційного бюро України» обґрунтовано необхідність подальшого наукового розроблення засад притягнення до відповідальності досліджуваного органу та його працівників.

Констатовано, що законодавством окремо не визначено засади притягнення НАБУ до відповідальності. Відсутні чіткі критерії відмежування відповідальності зазначеного органу та його працівників. Тому в дослідженні вказані категорії розглянуто відокремлено, що дало змогу розкрити особливості відповідальності НАБУ як юридичної особи, а також посадових і службових осіб цього органу.

Доведено, що задля вдосконалення механізму дисциплінарної відповідальності працівників НАБУ доцільно внести деякі зміни до ст. 28 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» щодо повідомлення про виникнення конфлікту інтересів, а також щодо основних принципів притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Сформульовано пропозицію внести зміни до ст. 10 вищезазначеного Закону щодо поширення на осіб начальницького складу НАБУ дії законодавства, що регулює порядок проходження служби та дотримання

службової дисципліни рядовим і начальницьким складом Національної поліції України. У зв'язку з реформуванням системи правоохоронних органів слід замінити в тексті вказаного Закону словосполучення «органи внутрішніх справ» на конструкцію «Національна поліція України».

У підрозділі 2.3 «Взаємодія Національного антикорупційного бюро України з іншими суб'єктами публічної адміністрації та громадськістю» здійснено аналіз особливостей взаємодії НАБУ з іншими органами публічної адміністрації та громадськістю, що дало змогу визначити характерні її ознаки: 1) здійснюється на засадах співробітництва та координації, проте деякі елементи взаємодії мають контрольний-наглядний характер; 2) її провадять як на державному, так і на міжнародному рівнях, з дотриманням норм національного законодавства та міжнародно-правових актів; 3) реалізація антикорупційної політики, викорінення корупційних правопорушень та повернення довіри суспільства – єдина мета усіх суб'єктів взаємодії; 4) здійснюється шляхом реалізації горизонтальних правовідносин, що зумовлено наявністю автономності відносно інших органів державної влади.

Проаналізовано низку міжвідомчих нормативно-правових актів, що були укладені між НАБУ та іншими суб'єктами публічної адміністрації у формі угод чи меморандумів про співпрацю. Встановлено, що вони мають низку ознак, які притаманні адміністративним договорам: 1) укладаються для задоволення публічних інтересів (потреб) у сфері публічного адміністрування; 2) укладання такого договору обмежене вимогами, визначеними законодавством; 3) зазначені договори покликані сприяти реалізації владних повноважень.

Для вдосконалення механізму взаємодії НАБУ з громадськістю запропоновано внести зміни до ч. 1 ст. 31 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» та встановити до членів Ради громадського контролю вимоги, аналогічні тим, що висуваються до державних службовців, а саме: 1) володіння знаннями законодавства та специфіки функціональних повноважень досліджуваного органу; 2) уміння вільно орієнтуватися в соціально-політичному просторі, відбирати, аналізувати й узагальнювати інформацію; 3) досконале володіння державною мовою, а також однією іноземною (на рівні побутового і професійного спілкування) – у разі долучення до вирішення питань, пов'язаних із формуванням та підтриманням міждержавних зв'язків. Водночас обґрунтовано необхідність зміни порядку розроблення та прийняття Положення про Раду громадського контролю НАБУ.

Розділ 3 «Удосконалення адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Міжнародний досвід щодо визначення адміністративно-правового статусу антикорупційних органів» з'ясовано особливості визначення адміністративно-правового статусу антикорупційних органів в іноземних державах, серед яких Велика Британія, Італія, Канада, Французька Республіка, Федеративна Республіка Німеччини та Японія.

Встановлено, що в іноземних державах моделі визначення адміністративно-правового статусу антикорупційних органів побудовано таким чином, щоб забезпечити максимальну ефективність їх діяльності з урахуванням

національних особливостей правоохоронної системи. Тому запропоновано не запроваджувати сталу модель визначення адміністративно-правового статусу, а використати їх поєднання з урахуванням специфіки правоохоронної системи України.

Національне бюро за ознаками можна віднести до однієї з наявних зарубіжних моделей організації антикорупційних органів. Проте існує потреба в низці змін, які б підвищили ефективність діяльності цього органу. Необхідно розширити повноваження досліджуваного органу щодо взаємодії з іншими суб'єктами публічної адміністрації та взаємодії з добросовісними викривачами корупції, а також реалізації заходів адміністративного примусу.

У підрозділі 3.2 «Напрями вдосконалення адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України» визначено, що існує дві групи напрямів удосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ – організаційні та законодавчі, складові елементи яких були детально досліджені.

Розглянуто можливість внесення змін до ст. 6 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», зокрема запропоновано в ч. 1 цієї статті передбачити, що Директор НАБУ призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою України. Зазначено, що третій абзац ч. 4 цієї статті варто викласти таким чином: «Директора Національного антикорупційного бюро не може бути звільнено, а постанову Верховної Ради України про його призначення не може бути скасовано, крім підстав, зазначених у цій частині».

Досліджено питання, пов'язані з призначенням Директора НАБУ. По-перше, наголошено на необхідності відповідної фахової підготовки кандидатів на цю посаду, з огляду на що в ст. 6 зазначеного Закону необхідно передбачити вимогу щодо наявності повної вищої юридичної освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра. По-друге, запропоновано в зазначеній нормі видалити обмеження щодо призначення на цю посаду особи, яка перебувала у відносинах із політичною партією. По-третє, аргументовано положення, згідно з яким у ч. 3 цієї статті слід зазначити, що Директор НАБУ призначається Верховною Радою України строком на сім років, якщо відповідне питання було підтримано на голосуванні не менш як двома третинами народних депутатів України від її конституційного складу.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено теоретико-прикладне узагальнення та результати виконання наукового завдання, яке полягає в комплексному дослідженні адміністративно-правового статусу Національного антикорупційного бюро України, а також розроблено напрями вдосконалення норм чинного законодавства, об'єднано та систематизовано теоретичні положення, які містять елементи наукової новизни та мають практичну значущість. З огляду на поставлену мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано такі висновки:

1. Констатовано, що НАБУ, з огляду на особливості правового регулювання його діяльності, вступає у такі види правовідносин: 1) регулятивні, 2) охоронні, 3) матеріально-правові, 4) процесуально-правові. Було сформульовано пропозиції щодо вдосконалення принципу взаємодії шляхом внесення змін до п. 8 ч. 1 ст. 17 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», якими передбачити можливість створення НАБУ слідчих груп спільно з іншими правоохоронними органами. Запропоновано розширити законодавче закріплення принципів діяльності НАБУ, зокрема доповнити їх перелік таким принципом, як «відкритість, прозорість і гласність діяльності». Обґрунтовано необхідність запровадження в діяльності зазначеного органу методу заохочення, що зумовлює подальше вдосконалення механізмів взаємодії бюро з добросовісними викривачами корупції шляхом внесення законодавчих змін.

2. Дослідження місця цього органу в системі публічної адміністрації дало змогу визначити його поняття та завдання, які запропоновано у вигляді законодавчих змін до ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України». У першому абзаці зазначеної статті запропоновано визначити НАБУ як спеціальний правоохоронний орган запобігання та протидії корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці. Текст другого абзацу слід викласти таким чином: «Завданням Національного антикорупційного бюро України є попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його компетенції».

3. Визначення елементів адміністративно-правового статусу НАБУ дало змогу дійти висновку про їх поділ на дві групи: 1) елементи операційного характеру, за допомогою яких НАБУ провадить основну діяльність, зокрема права, обов'язки, повноваження, компетенція та відповідальність; 2) елементи організаційного характеру, що мають установчий характер (мета створення, завдання, принципи, напрями діяльності, порядок створення, реорганізації та ліквідації, структура, чисельність і територіальні підрозділи).

Запропоновано видалити із законодавства положення про те, що цей орган утворюється Президентом України. Натомість запропоновано надати це право Верховній Раді України. Специфіка спеціального статусу досліджуваного органу полягатиме в особливому порядку призначення на посаду та звільнення з посади його Директора, а також у порядку ліквідації НАБУ, що буде здійснюватися Верховною Радою України.

4. Запропоновано авторську класифікацію прав та обов'язків НАБУ, які за функціональною ознакою розмежовано на: 1) права й обов'язки щодо здійснення оперативно-розшукової та кримінально-процесуальної діяльності (права та обов'язки щодо здійснення оперативно-розшукової діяльності; права й обов'язки на стадії досудового розслідування; права та обов'язки із супроводження виконання судових рішень); 2) права та обов'язки щодо взаємодії з іншими суб'єктами; 3) права та обов'язки щодо планування, аналізу та звітності.

Запропоновано заходи з удосконалення нормативного визначення прав із застосування адміністративного примусу, які має НАБУ, для чого слід внести низку змін до ст. 16, 17, 19 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», а також закріпити в ст. 255 КУпАП за цим органом повноваження складати протоколи про адміністративні правопорушення за ст. 172⁴–172⁹, 172⁹⁻¹, 172⁹⁻², 184¹, 185⁴, 185⁶, 185¹³, 212¹⁵, 212²¹ КУпАП.

5. Доведено доцільність закріплення в ст. 28 Закону України «Про запобігання корупції» вимоги письмово повідомляти про виникнення конфлікту інтересів. Запропоновано внести зміни до ст. 28 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» щодо вдосконалення механізму відповідальності працівників НАБУ, які не дадуть змоги уникнути адміністративної чи кримінальної відповідальності в разі недобросовісного виконання ними своїх обов'язків, а також гарантуватимуть захист від необґрунтованого притягнення до відповідальності. Запропоновано поширити на осіб начальницького складу НАБУ дію законодавства, що регулює порядок проходження служби та дотримання службової дисципліни рядовим і начальницьким складом Національної поліції України.

6. Проаналізовано особливості взаємодії НАБУ з іншими органами публічної адміністрації та громадськістю, що дало змогу виокремити її ключові ознаки. Запропоновано авторську класифікацію видів цієї взаємодії: залежно від форми вона може бути організаційною та процесуальною; з огляду на юридичні підстави – ініціативною та договірною; за тривалістю зв'язків – періодичною та постійною. Під час дослідження договірної взаємодії НАБУ встановлено, що міжвідомчі угоди чи меморандуми про співпрацю, які цей орган укладає з іншими суб'єктами, є адміністративними договорами.

Удосконалення взаємодії НАБУ з громадськістю можливе при запропоновано внести зміни до ч. 1 ст. 31 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» та встановити низку вимог до членів Ради громадського контролю. Запропоновано, щоб Положення про Раду громадського контролю та порядок її формування розробляли та обговорювали громадські організації, що зареєстровані в законному порядку і здійснюють антикорупційний моніторинг, з подальшим поданням Верховній Раді України для його затвердження.

7. Унаслідок дослідження зарубіжної практики в межах визначення адміністративно-правового статусу антикорупційних органів запропоновано відмовитись від повного віднесення НАБУ до певної сталої моделі організації антикорупційних органів. Наголошено на необхідності підвищення ефективності цього органу, чому сприятиме розширення його повноважень, обмеження можливості втручання інших правоохоронних органів у його діяльність.

8. Запропоновано визначити дві групи напрямів удосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ – організаційні та законодавчі. До організаційних належать: 1) забезпечення належної координації між антикорупційними інституціями, що надасть можливість уникнути інституційних конфліктів і дискредитації один одного в очах населення;

2) пошук балансу між превентивним та каральним напрямками антикорупційної діяльності; 3) забезпечення відкритості під час відбору кандидатів на посади НАБУ з одночасним збереженням закритого конкурсу для працівників на посади, перебування на яких становить державну таємницю; 4) розроблення та прийняття Закону України «Про Вищий антикорупційний суд»; 5) прийняття законодавчих змін щодо надання НАБУ повноважень з контролю, перевірок і кримінального переслідування порушень фінансування політичних партій.

Визначено, що законодавчими напрямами вдосконалення адміністративно-правового статусу НАБУ є: 1) визначення місця НАБУ в системі публічної адміністрації; 2) удосконалення системи принципів діяльності НАБУ; 3) коригування механізму утворення та ліквідації бюро; 4) оптимізація системи прав і обов'язків НАБУ; 5) визначення правового статусу працівників бюро та його забезпечення; 6) удосконалення засад взаємодії НАБУ з іншими суб'єктами публічної адміністрації та громадськістю. Сформульовано пропозиції до законодавства, пов'язані з призначенням на посаду Директора НАБУ.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Pitel (Komarova) Y. International experience of fighting corruption. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2016. № 2 (18). С. 66–70.

2. Питель (Комарова) Ю. М. Директор Національного антикорупційного бюро України як суб'єкт боротьби з корупцією. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 4. С. 170–174.

3. Питель (Комарова) Ю. М. Характеристика Національного антикорупційного бюро України як спеціалізованої інституції у сфері протидії корупції. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 6. С. 245–248.

4. Питель (Комарова) Ю. Н. Коррупция как угроза демократии и суверенности Украины. *Scientific Light*. 2017. № 5. С. 50–52.

5. Питель (Комарова) Ю. М. Юридична відповідальність працівників Національного антикорупційного бюро України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 2. Т. 3. С. 134–139.

6. Питель (Комарова) Ю. М. Загальна характеристика прав та обов'язків працівників Національного антикорупційного бюро України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 1. С. 123–128.

7. Питель (Комарова) Ю. М. Адміністративно-правова взаємодія Національного антикорупційного бюро України з Радою громадського контролю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 1. С. 116–118.

8. Питель (Комарова) Ю. М. Корупція як негативне соціальне явище. *Адміністративно-правові засади протидії корупції в Україні* : матеріали наук.-практ. семінару (м. Київ, 15 жовт. 2015 р.). Київ : Центр учб. літ., 2015. С. 197–201.

9. Питель (Комарова) Ю. М. Порівняльний аналіз функцій та повноважень спеціальних антикорупційних органів України, Польщі та Молдови. *Людина і закон: публічно-правовий вимір* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 6–7 жовт. 2017 р.). Дніпро : Правовий світ, 2017. С. 89–92.

10. Питель (Комарова) Ю. М. Види гарантій незалежної діяльності Національного антикорупційного бюро України. *Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI ст.* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 7–8 квіт. 2017 р.). Одеса : Причорномор. фундація права, 2017. С. 108–111.

11. Питель (Комарова) Ю. М. Аналіз діяльності Національного антикорупційного бюро України як суб'єкта протидії корупції. *Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 26–27 січ. 2018 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2018. С. 68–71.

12. Питель (Комарова) Ю. М. Взаємодія Національного антикорупційного бюро України з іншими державними органами як основа боротьби з корупцією. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 2–3 лют. 2018 р.). Дніпро : Правовий світ, 2018. С. 54–57.

АНОТАЦІЯ

Комарова Ю. М. Адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2018.

На підставі дисертаційного дослідження охарактеризовано адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України як суб'єкта протидії корупції, що виконує низку функцій: виявлення корупційних кримінальних правопорушень; здійснення досудового розслідування та кримінального переслідування; проведення фінансового контролю за державними витратами; забезпечення відкритого доступу до органів державного управління; запобігання конфліктам інтересів у державних службовців та співпраця з громадськістю.

Визначено місце НАБУ в системі центральних органів виконавчої влади, що виявляється в таких положеннях: 1) бюро є спеціальним правоохоронним органом запобігання та протидії корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці; 2) здійснює правозастосовну форму діяльності; 3) на відміну від громадських або приватних організацій бюро за своєю природою є державним органом; 4) завдання та функції держави виконуються за посередництвом бюро; 5) утримується за рахунок державного бюджету; 6) співробітники мають особливі гарантії зайнятості та соціального захисту; 7) цей орган має визначену

організаційну форму та структуру, економічну й організаційну автономність; 8) державно-владні повноваження, якими наділене бюро, нормативно закріплені; 9) інформує Президента України, Верховну Раду Україну та Кабінет Міністрів України з основних питань своєї діяльності про виконання покладених завдань, а також звітує перед суспільством; 10) має територіальні межі діяльності; 11) здійснює свої функції від імені держави; 12) в офіційному порядку використовує державні символи; 13) взаємодіє з іншими державними органами й установами; 14) забезпечує державно-владні повноваження шляхом застосування засобів примусу та переконання.

Ключові слова: Національне антикорупційне бюро України, адміністративно-правовий статус, корупційне правопорушення, антикорупційна політика, адміністративно-правова взаємодія, антикорупційна інституція, запобігання та протидія корупції, юридична відповідальність.

АННОТАЦІЯ

Комарова Ю. М. Адміністративно-правовий статус Національного антикорупційного бюро України. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2018.

На основании диссертационного исследования автором охарактеризованы Национального антикоррупционного бюро Украины как субъект противодействия коррупции, который выполняет ряд функции, как: выявление коррупционных уголовных правонарушений; осуществление предварительного расследования и уголовного преследования; проведения финансового контроля за государственными расходами; обеспечение открытого доступа к органам государственного управления; предотвращения конфликтов интересов в государственных служащих и осуществляет сотрудничество с общественностью.

Определено место НАБУ в системе центральных органов исполнительной власти, оказывается в следующих положениях: 1) бюро является специальным правоохранительным органом предотвращения и противодействия коррупционным правонарушениям, совершенные высшими должностными лицами, уполномоченными на выполнение функций государства или местного самоуправления, и составляют угрозу национальной безопасности; 2) осуществляет правоприменительную форму деятельности; 3) в отличие от общественных или частных организаций бюро по своей природе является государственным органом; 4) задачи и функции государства выполняются посредством бюро; 5) содержится за счет государственного бюджета; 6) сотрудники имеют особые гарантии занятости и социальной защиты; 7) этот орган определенную организационную форму и структуру, экономическую и организационную автономность; 8) государственно-властные полномочия, которыми наделено бюро, нормативно закреплены;

9) информирует Президента Украины, Верховную Раду Украины и Кабинет Министров Украины по основным вопросам своей деятельности о выполнении возложенных задач, а также отчитывается перед обществом; 10) имеет территориальные границы деятельности; 11) осуществляет свои функции от имени государства; 12) в официальном порядке использует государственные символы; 13) взаимодействует с другими государственными органами и учреждениями; 14) обеспечивает государственно-властные полномочия путем применения средств принуждения и убеждения.

Ключевые слова: Национальное антикоррупционное бюро Украины, административно-правовой статус, коррупционное правонарушение, антикоррупционная политика, административно-правовое взаимодействие, антикоррупционная организация, предотвращение и противодействие коррупции, юридическая ответственность.

SUMMARY

Komarova Y. Administrative and legal status of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law Sciences under the specialty 12.00.07 – Administrative Law and Process; Financial Law; Information Law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2018.

Pursuant to the thesis research, the author describes the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine as an anti-corruption subject which performs a number of functions, such as: detecting corruption criminal offenses; pre-trial investigation and criminal prosecution; carrying out financial control over state expenditures; providing open access to state administration bodies; preventing conflicts of interests among state officials and cooperating with the public.

In its activity this body is established to be guided by a number of principles, such as: rule of law; respect and compliance with the Rights and Liberties of Man, as well as of Citizen; legality; impartiality and justice; independence of this body and its employees; controllability and accountability to the public and the statutory authorities; openness to democratic civilian control; political neutrality and party independence; as well as interaction with other state authorities, local self-government bodies, and public associations.

The place of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine in the system of public administration is determined, which is as follows: 1) it is a special law-enforcement agency that performs the prevention, detection, termination, investigation and disclosure of corruption offenses belonging to its jurisdiction; 2) it implements a law-enforcement form of activity; 3) in contrast to public or private organizations, the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine is a state authority by its nature; 4) the tasks and functions of the state are carried out through the Bureau; 5) it is maintained at the expense of the state budget; 6) the employees have special guarantees of employment and social protection which confirms their legal status as a state official; 7) this body has a definite organizational form and structure, economic and organizational autonomy; 8) the state-government authorities the Bureau has

been granted are statutory; 9) it informs the President of Ukraine, the Verkhovna Rada and the Cabinet of Ministers of Ukraine on basic issues of its activity on the implementation of assigned tasks, as well as reports to the public; 10) it has territorial boundaries of its activity; 11) it performs its functions on behalf of the state; 12) it officially uses the state symbols; 13) it interacts with other state authorities and institutions; 14) it provides state-government authorities by using coercion and persuasion means.

It is argued that the structure of this institution consists of central and territorial departments, the decision on their formation is taken by the Director of the Bureau. There are also quantitative restrictions on territorial departments, since there should not be more than seven of them in all the regions of Ukraine. The investigations in criminal proceedings are conducted by detectives of the central department, and the employees of territorial departments help in processing applications and reports of crimes.

The rights and obligations of office workers that have common and distinctive features are revealed. The common ones are their administrative and legal nature; their possession of administrative legal capacity and administrative capability; constraints in behavior and legally enforceable warranties. As regards to the differences, they lie in the fact that the obligations are realized in favor of other persons, and the rights – in favor of the owner; duties act as a measure of proper behavior in society, and the rights give the opportunity for you to choose the most appropriate behavior for yourself.

The specified subject is established to enter into the following legal relations: regulatory (arising on the basis of legal permissions and being embodied in legitimate actions of subjects, regulating the corresponding social relations); security (arising on the basis of legal prohibitions and being the result of committing the offenses by subjects); substantive (arising from the right to life protection, personal safety, etc.); procedural and legal (implementing the rules of procedural law and arising on the basis of organizational relations).

The author's classification of interaction types which are inherent in this anticorruption institution is proposed, and they are divided into the following: 1) by their form: organizational and procedural; 2) by legal reasons: initiative and contractual; 3) by the duration of connection: periodic and constant.

It is substantiated that in foreign practice, during determining the administrative and legal status of anti-corruption bodies, the latter are formed according to one of such three possible models: 1) multi-purpose specialized bodies; 2) special units within the police structure or prosecutor's offices; 3) institutions with exclusively preventive functions.

The Bureau was established to belong to the first type of models of special anti-corruption bodies and to be a multi-purpose body with preventive and law-enforcement functions.

Key words: National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, administrative and legal status, corruption administrative misconducts, anticorruption policy, administrative and legal interaction, anticorruption institution, prevention and anti-corruption, legal liability.